

Кропова Надія Русланівна

слухач магістратури
юридичного факультету

Науковий керівник – к.пед.н., доцент Савіщенко В.М.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Нині перед нашою державою відкрилася можливість стати членом Європейського Союзу і однією з найважливіших умов вступу для України є високий рівень захисту прав і свобод людини і громадянина.

Інститут Омбудсмена є одним з важливих інструментів для реалізації цієї умови. В Україні цей інститут було започатковано з прийняттям Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997. Але зараз ми можемо бачити, що Україна посідає провідні місця серед країн світу за кількістю звернень до Міжнародного суду з прав людини. На нашу думку, існуюча концепція інституту Омбудсмена не розкриває його потенційні можливості та не дає змоги ефективно захищати права та інтереси громадян. Парламентський контроль за дотриманням прав та законних інтересів громадян виконується не в повному обсязі. Через переважно рекомендаційний характер діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на внутрішньодержавному рівні ми не побачимо значущих результатів від його участі в міжнародному співробітництві з правозахисними органами інших держав і неурядовими організаціями. Для продуктивної роботи такого перспективного інституту як інститут Омбудсмена в Україні, щоб він міг не тільки працювати над відновленням порушеного права, а і над попередженням таких порушень, необхідно змінити підхід до розуміння цього явища на рівні суспільства та вдосконалити законодавчу базу.

Метою роботи є визначення загальнотеоретичних засад діяльності інституту Омбудсмена в Україні, дослідження форм участі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у міжнародному співробітництві, вироблення пропозицій щодо вдосконалення роботи інституту Омбудсмена у міжнародному співробітництві.

Після проголошення України незалежною самостійною державою було запроваджено інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Початком існування цього інституту в незалежній Україні вважається день набрання чинності 15.01.1998. Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». У квітні того самого року Верховна Рада України обрала першого Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, нею стала Ніна Карпачова – народний депутат другого скликання, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України [1].

Відповідно до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини», метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений Верховної Ради з прав людини є захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами; запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародними стандартами у цій галузі; поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина; запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод; сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу [2]. Узагальнивши положення закону можна дійти висновку, що парламентський контроль створений для реалізації двох основних цілей: захист прав і свобод людини, що проголошені Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надала Україна; дотримання та повага до прав і свобод людини і громадянина органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами [3].

Нині в юридичній науці сформувався такий підхід до розуміння ролі Омбудсмена, за якого він виконує допоміжну роль у захисті прав і свобод людини та громадянина, цей інститут не скасовує всі інші передбачені в державі засоби і способи досягнення мети, а доповнює їх.

Дослідивши Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», можна дійти висновку, що самотійних повноважень щодо відновлення порушених прав Уповноважений не має, він лише на основі фактів, що стали йому відомими, інформує та схиляє до активних дій органи державної влади в межах їх повноважень [4]. Омбудсмен може бути присутнім на засіданнях всіх органів державної влади, має право проводити перевірки підприємств установ і організацій незалежно від форми власності, звертатись до Конституційного суду України з поданням, вносити пропозиції щодо покращення законодавства, запрошувати осіб для отримання від них усних пояснень та ін.

Україна взяла на себе зобов'язання виконувати і дотримуватись вимог міжнародно-правових документів про захист прав і свобод людини та громадянина, наслідком чого є її участь у міжнародній співпраці з даного питання [5]. В контексті питання міжнародного співробітництва доцільно перерахувати, в яких міжнародних організаціях бере участь український Омбудсмен. Міжнародний інститут Омбудсмена (МІО) було засновано в 1978 році в Канаді. Нині він має 6 представництв по всьому світу. Мета його створення – це допомога у налагодженні співпраці між незалежними національними інсти-

тутами омбудсмена, що діють на національному, регіональному та місцевому рівнях [6]. Наступною міжнародною організацією, членом якої є Уповноважений Верховної Ради з прав людини, є Європейський інститут Омбудсмена, який був заснований в 1982 р. в Австрії і набув статусу міжнародної громадської організації з 1988 р. [7].

Міжнародний координаційний комітет національних інституцій з просування та захисту прав людини (МКК), створений в Тунісі в 1993 р. на міжнародній конференції, – також в числі організацій, членом яких є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Всі ці міжнародні організації об'єднує спільна мета – сприяння розвитку національних правозахисних інституцій, надання їм незабюрократизованої, оперативної допомоги в навчанні омбудсменів, обмін досвідом, створення і впровадження спільних програм з реалізації прав і свобод людини та громадянина, проведення акредитації національних правозахисних інституцій.

До переваг, що надаються Україні як державі – члену таких організацій, є: проведення експертиз ефективного управління та верховенства права шляхом спільного фінансування з боку держави та організації, безкоштовне навчання в рамках запропонованої організаціями обсягу, можливість фінансування індивідуальних проектів в регіонах, вільний доступ до публікацій та дослідницьких матеріалів [8].

Отже, значення інституту Омбудсмена в Україні і світі не можливо недооцінити. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини є важливим інструментом для укріплення демократії в державі, поваги до прав і свобод людини та громадянина, розбудови громадянського суспільства.

Участь українського Омбудсмена в міжнародній співпраці відкриває безліч можливостей для удосконалення системи контролю за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, створення і впровадження регіональних та загальнодержавних програм з субсидіарним фінансуванням міжнародних організацій, підвищення рівня правосвідомості громадян та суб'єктів владних повноважень. Але в Україні широка реалізація таких програм донині відсутня через великий відсоток корумпованості в середині держави, відсутність конкурентоспроможних проектів та ефективної комунікації Омбудсмена, його територіальних представників з громадськістю, несвоєчасне оновлення інформації на інтернет-порталі, відсутність систематизованої бази звернень громадян до Омбудсмена. Якщо перераховані чинники будуть подолані, Україна зможе посідати місце країни-лідера не за кількістю скарг громадян до Європейського суду з прав людини, а за розробками ідей способів та методів попередження порушень прав і свобод людини та громадянина та відновлення порушених прав у межах держави.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від

23.12.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

3. Юхимюк О.М. Співвідношення понять «правозастосування» та «застосування норм права» / О.М. Юхимюк // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 4. – С. 53-56.

4. Ковалко Н.М. Щодо правового статусу Уповноваженого Президента України з прав дитини / Н.М. Ковалко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 94-96.

5. Банах С.В. Функції Омбудсмана в системі функцій національних правозахисних установ / С.В. Банах // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2014. – № 3. – С. 26-31.

6. Міжнародні організації, членом яких є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини // Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини 2013-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/international-cooperation>.

7. Міжнародні організації, членом яких є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини // Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини 2013-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/international-cooperation>.

8. Навчання, дослідження, регіональні субсидії // Міжнародний інститут Омбудсмена, 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theioi.org/ioi-activities>.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету,
Заслужений юрист України

Ковбаса Юлія Володимирівна

слухач магістратури юридичного факультету
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОНЯТТЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Реалізація принципу гендерної рівності є необхідною частиною прогресу людства, елементом демократії і важливою умовою розбудови демократичної правової держави. Рівна участь жінок у професійному, політичному та громадському житті повинна бути поєднана з їх рівною відповідальністю при прийнятті рішень на державному рівні.

Забезпечення гендерної рівності є питанням соціальної справедливості щодо розподілу благ і доступу до ресурсів, необхідною компонентою економічного та соціального вимірів сталого суспільного розвитку.

Сучасні тенденції розвитку світового політикуму все більше актуалізують питання місця і ролі жінок у політичному процесі. Гендерна рівність у політиці постає як показник демократизації та цивілізованості суспільства. Присутність жінок у парламентах та інших інституціях владних структур дає змогу говорити про представництво інтересів жіночої частини населення, що,